

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quae damna ex Inquisitorum absentia proueniant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

hæresis, eorum exigentibus demeritis, fatigauit vsq; ad condemnationem; & versa vice multis annis sui etiam fatigatus varijs tædijs, miserijs, laboribus, & expensis, qui & modos curiæ sum expertus: quod negotia fidei, quæ per appellationes ad Romanam curiam deuoluuntur, non curent Inquisitores personaliter ducere, nec partem facere, nisi confidant de pleno marsupio, & favore curiæ magno, quod expedientur tempore exiguo: de quibus omnibus non est faciliter & probabiliter confidendum: sed sint diligentes, prouidi & circumspècti ad processus suos bene fundandum, & de his, quæ concernunt eorū officium, & non de alijs inquirendum, testes & delatum diligenter examinandum, delatum in sua causa ad defensionem legitimam admittendū, contra ius & iustitiam eum non vexandum, in toto processu decursa à iuris tramite non discedendum, & tunc superuenientibus appellationibus, causis ad Romanam curiam deuolutis, Inquisitores dictos processus clausos, & sigillatos, ad Romanam curiam mittant, iudicibus assignatis, qui iustitiam faciant, processus meritis acitatis: nec Inquisitores curent ibi agere contra appellantes, sed dimittant eos prædictis suis iudicibus iudicandos. Qui iudices, si Inquisitores nolunt facere partem contra appellantes, procedent ex officio ad procuracionem appellantium, si uoluerint expediri. Vbi autem Inquisitores ad appellantiū instantiam citentur personaliter, & compareant, caueant omnino litem nō intrare, sed attendant processum exhibere, & totam causam ad illos reducere, & procurent, ut citius poterūt remeare, ne ibi tædijs, miserijs, laboribus, & expensis damnabiliter fatigentur: sequuntur namque damna Ecclesiæ sanctæ multa, quando Inquisitores in Romana curia propter causas huiusmodi longo tempore trahunt moram.

Id est, ad instantiam.

Quæ damna ex Inquisitorum absentia proueniunt.

PRIMUM damnum est, quod interim propter Inquisitoris absentiam in terris eius iurisdictioni, subiectis, suboriuntur hæreses & errores qui in eius præsentia ualidius extirpantur, & tunc pullulant & accrescunt in magnum sanctæ Ecclesiæ detrimentum. Nam licet dicecesani sint ibi pro Ecclesiæ suæ oneribus supportandis, multis negotijs tam temporalibus, quam spiritualibus, impliciti, commode non possunt, quia nolūt alijs negotijs præferre fidei negotia, ut deceret: quæ ex causa de Inquisitoribus olim prouidit multum consulte Ecclesiæ sacrosanctæ. Commissarij etiā inquisitorum, cum sint subdelegati, nolunt se subijcere tot periculis, laboribus, & expensis, & ærumnis sicut ipsi inquisitores delegati, nec inueniunt tantum fauorem, nec reuerentur, nec timentur prout inquisitores, quare præsentia inquisitoris est multum necessaria, & eorū absentia Ecclesiæ multum periculosa.

Secundum damnum est: quod hæretici, seu de hæresi diffamati, delati, vel suspecti uidentes inquisi-

tores per similes sibi in Romana curia fatigari & detineri, erigent sibi cornua, & contemnent, ac malignabuntur; resistent, & audacius hæreses seminabunt: & ubi agatur contra eos per dicecesanos, vel inquisitorum commissarios, consimiliter appellabunt, ut sic negotia fidei inuoluantur & securius hæreses inferantur.

Tertium damnum est: quia Inquisitores sic in Romana curia fatigati, cum redierint, & inquisitores aliarum partium huiusmodi illorum fatigationes audierint, efficiuntur debiliores ad negotia fidei promouendum, & ad hæreticos extirpandum, meuentes ne per consimiles delatorum de hæresi appellationes, consimiliter redijs, miserijs, paupertatibus, expensis, & laboribus fatigentur; & sic non curabunt negotia fidei promouere, nec hæreses extirpare; sed quiescent a laboribus suis, in magnum præiudicium fidei & Ecclesiæ sanctæ Dei.

COMMENT. XXXII.

CONSULO autem Inquisitoribus quibuscumque, &c.] Hæc olim initio constituta delegatæ inquisitionis frequenter fiebant: hodie uero ob incommoda hic ab Eymérico commemorata, res aliter geritur eo modo, quo in superioribus dictum est. Nam cum appellatio in causis fidei interponitur, & admittitur, iudex a quo generales inquisitores consulit, a quibus quid fieri oporteat, præscriptum, nec necesse est inquisitores inferiores personaliter comparere coram supremis iudicibus, ad quos est appellatum, ut amplius diximus supra in hac 3. par. nu. 43. tit. de forma inuestiendi ab inquisitore in tota prouincia Vicarium generalem.

b] Sed sint diligentes, prouidi & circumspècti ad processus suos bene fundandum, &c.] Tametsi in causis fidei simpliciter, & de plano procedi possit, c. f. s. 1. de hæret. lib. 6. traditq; Eymericus supra q. 54. nihilominus in his, quæ spectant ad substitutionem causæ, nisi uelint acriter coerceri, a regulis iuris discedere non debent: quod optime admonet auctor hoc loco, quæ uariatione accipi debeat, explicite infra super q. 54. & 55. est autem locus hic ualde insignis, & consilium EymERICI diligentissime obseruandum.

c] Nam licet dicecesani sint ibi, &c. multis negotijs, &c. impliciti, commode nō possunt &c. alijs negotijs præferre fidei negotia, &c. quæ ex causa de Inquisitoribus olim prouidit multum consulte Ecclesiæ sacrosanctæ.] Graues ergo Episcoporum occupationes causam dederūt summis Romanis Potestaticibus, ut huic soli fidei negotio certos iudices constituerent. cum Eymérico sentit Simancas de catho. in silit. tit. 25. nu. 4. Episcopi tamen hanc fidei causam in primis tractaturi erant, cum iure diuino eis incumbat lupos rapaces, hoc est, hæreticos, ab omni Domini arcere, grauissimas penas subituros, nisi ita faciant. de qua re extant antiquissima Conciliarum decreta penitus animaduertenda: in Concilio Milenitano c. 25. in Concilio Lateranensi sub Innocentio ii. cap. 3. in Concilio Toletano 11. cap. 2. & alibi sepe, traditq; eleganter Albericus de agnosc. assertio. q. 11. num. 11. & 12. & Simancas de catho.

Abbas in situ. tit. 25. num. 2. quot autem incommoda
 ista fuerint in causis fidei, ex eo quod Episcopi alia
 negotia preterierint negotijs fidei, copiose veterum
 monumenta, & nostri seculi haereses aperitissime te
 stantur.

Quo vero tempore fuerint primum Inquisitores
 delegati in causa fidei constituti, qualia fuerint eoru
 incrementa, officia, privilegia, munera, & partes, co
 piose docuimus in peculiari libro de hoc ipso argu
 mento, quod ob breuitatem hic tradere omitimus; ta
 mensi res sit cognitum iucundissima, nec inutilis.

Officium delegatae inquisitionis (ut obiter illud
 hic dicam) exploratum est in prouincia Prouinciae
 sine in Gallia Narbonensi primum beato Domini
 co fuisse commissum, ab eoque circa annos Domini
 MCC. sumpsisse prima exordia, temporibus Innocē
 tiij tertij Pontificis Maximi.

Fuit B. DOMINICVS Canonicus Oxomenfis,
 vir sanctitate insignis, & Theologie peritia clarus,
 & verbi Dei predicator admirabilis, ex illustri, &
 antiqua Guzmanorum familia ortus. is fidei zelo
 accensus, aduersus instantes tunc Albigeniis, &
 aliorum haereses, fidem Christi imperterritus predi
 cat, & quia multi conuertebantur, ut saluaret eis
 imponeret penitentias, absolueretq; redemptes, facul
 tatem a Sede Apostolica id faciendi plenā obrinet,
 & in Italiam ex partibus Tolosanis transmigrat. cū
 B. FR. ANCISSCO multam habet familiaritatem.
 hi duas insignes Religiones in Ecclesia Dei velut
 duo clarissima sidera constituant, & officium dele
 gate inquisitionis suis Fratribus exercendum relin
 quunt, & in Italia adhuc exerēt. In Hispania quoq;
 fratres ordinis Dominicani qui post obitum sancti
 Dominici potissimum multum in ea prouincia cre
 uerunt, plurimumq; semper, vitā ac morū honesta
 re profecerunt, & singulari doctrina, & sanctitate
 claruerunt eidem sancte Inquisitionis officio contra
 haereticam prauitatem, & apostasiam Apostolica
 auctoritate perfecti fuerunt. Sed cum temporibus
 Domini Innocētiij Papae octauis, & Regū Catho
 licorum Ferdinands, & Isabella idem officium de no
 uo esset introductum seu verius institutum, ac re
 nouatum, ut ait Albertinus in repetitione ca. 1. de
 haer. lib. 6. q. 12. nu. 4. clericis secularibus Decreto
 rum, ac legum peritis committi captum fuit, donec
 paulatim ad eosdem fuit omnino deuolutum, ita ut
 nunc nullae sint iam amplius in eo fratrum Domi
 nicanoru partes, quamuis sepe Inquisitores in iudi
 candi propositionibus eorum opera utantur, & cō
 sulorum munere apud sanctum officium fungantur.

Hoc igitur officium post aliquot secula in Hispania
 renouatum apparet anno 1. Pontificatus Innocētiij Pa
 pe viij. videlicet anno Dñi MCCCCXXXIII. E
 ut cōstat ex prima Hispanensi instructione, quo an
 no auctoritate Pontificia, Catholici Regib. postu
 lantibus, celeberrimus virorū in utroq; iure, & sa
 cra theologia doctissimorū commentus Hispani habi
 tus fuit, cui prae fuit frater Thomas de Torquemada
 ordinis Fratrum Predicatorum Prior monasterij
 sancte Crucis Segobienfis primus Inquisitor genera
 lis Regnorū Hispanie. In eo conuenticū stabilitus or
 do fuit, quē obseruare oporteret aduersus haereticam
 prauitatem, latis constitutisq; super eo negotio salu

A berrimis legibus ac constitutionibus quibus et ho
 die inquisitores Hispania prudentissimē utuntur.

In eodem conuenticū (ut apparet ex c. 3. eiusdem pri
 me Hispanensis instructionis) cautum fuit, ut Inqui
 sitores in suis diocēsisbus edictum proponerent cum
 dilatione triginta, uel quadraginta, uel plurimū
 dierum, prout melius eis visum fuisset, intra quam
 quicunq; sponte suos errores, & haereses coram In
 quisitoribus plenē confiterentur, & alios haereticos
 indicarent, admitterentur ad penitentiam saluta
 rē, & Ecclesie reconciliarentur, nec mortē aut uin
 cula, nec honorum publicationem seu confiscationē
 patrentur. Atq; haec fuerunt prima initia delegatae
 inquisitionis tam in Gallia, quam in Italia, & Hi
 spania, ex quibus hic Elymerici locus fit illustris.

De absentia, & fuga delati

QVINTVM quod prorogat, & dilatat iudi
 cium, sententiam, & processum Inquisitoris est,
 ipsius delati absentia, fuga & elongatio, & haec
 quandoque est culpabilis ipsi delato, quandoque
 non. Quando enim Inquisitori accusatur, seu de
 nuntiatur aliquis, quod est haeresi aliqua irreti
 tus, & ipse non est praesens in loco, ubi est Inqui
 sitor, est tamen in alio loco domiciliatus, in se ter
 minos iurisdictionis Inquisitoris, tūc dicitur ab
 sens, sed non fugiens: & tunc recepta primitus
 aliquali informatione, poterit citari per modum
 frequentem.

Quis dicatur
 absens, & nō
 fugiens.

Forma citandi absentem, non tamen fugi
 tuum, cum est delatus, uel suspe
 ctus de haeretica prauitate.

FRATER N. ordinis Fratrum Predicatorum, in
 terris talis domini, Inquisitor haereticæ praui
 tatis, dilecto in Christo tali, Salutem, & manda
 tis nostris, imō uerius Apostolicis firmiter obe
 dire.

QVIA de persona uestra talia a fide dignis,
 ad nostram notitiam sunt deducta: quae si uera
 essent, de fide redderet uos suspectū; ideo ex de
 bito iniuncti uobis officij, uos monemus perem
 ptorie per praesentes, quatenus tali die, tali hora,
 curetis ante nos in tali loco personaliter compa
 rere, modo debito responsurus. Datum, &c.

Item alia forma ad hoc idem.

FRATER N. ordinis Pradicatorum, in terris di
 13
 tioni domini talis subiectis, Inquisitor here
 ticae prauitatis, a sancta sede Apostolica speciali
 ter delegatus, dilecto nobis in Christo rectori
 talis ecclesiae, talis diocēsis, Salutem in Domino
 & mandatis nostris, immo uerius Apostolicis,
 prompto animo obedire.

CVM talis parochianus uester fuerit delatus
 nobis de haeretica prauitate, & teneamur ex iniū
 cto nobis officio, nos de huiusmodi informare;
 idcirco auctoritate dñi nostri Papae, qua fungi
 mur in hac parte, uobis districte precipimus, &
 mandamus, quatenus predictū talē parochianū
 uestrum,